

Kalanduse teabepäev, Pärnu 3. aprill 2012

Kalavastsed Pärnu lahes

Henn Ojaveer

Maria Põllupüü, Timo Arula, Kerli Laur

Tartu Ülikooli Eesti Mereinstituut

TARTU ÜLIKOOL
UNIVERSITY OF TARTU

Sissejuhatuseks

Teadussuuna poole sajandi pikkuse töö
tulemuste kokkuvõte

Rakenduslik aspekt

TARTU ÜLIKOOL

Eesti Mereinstituut

Kalavastsete leviku ajalis-ruumiline dünaamika Pärnu lahes ning
soovitused säästlikuks majandamiseks

ARUANNE

Töö tellija: FIE Urmas Margus

Lepingu vastutav tähtja: Henn Ojaveer

PÄRNU 2012

Kalavastne

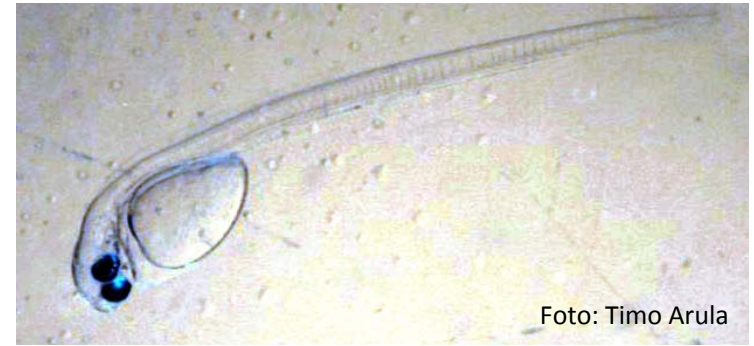

Foto: Timo Arula

- Kalavastne (eelvastne) koorub viljastatud marjaterast
- Algul toitub kõhupoolel asuvas rebukotis olevast toiduvarust. Peale rebukoti toiduvaru ammendumist läheb kalavastne üle välistoidule.
- Erinevalt täiskasvanud kaladest ja kalamaimudest ei suuda kalavastsed iseseisvalt ujuda ning nende puhul saab rääkida nn. *vastse triivist*. See toimub veemasside liikumise abil.
- Kuna kalavastse keha ei kata veel soomused, on nad väga tundlikud igasugusele välisele mehaanilisele ja füüsilisele häiringule.

Välitööd

Nr	Jaam
1	Poi
2	Audru
3	Uulu
4	Liu
5	Sorgu
6	Tahku
7	Kihnu
8	Timmkanal
9	Palva

Kalavastseid püütakse iganädalaselt, töid alustati 1940-ndate lõpul

Meritint

Fotod: Heli Spilev

Räim

Fotod: Ain Lankov

Mudil (*Pomatoschistus* spp.)

- Meil ilmselt kaks liiki: väike mudil ja pisimudil
- Põhjalähedase eluviisiga mittetöõnduskala
- Toiduahela oluline lüli; parasiitide edasikandja

Pisimudil

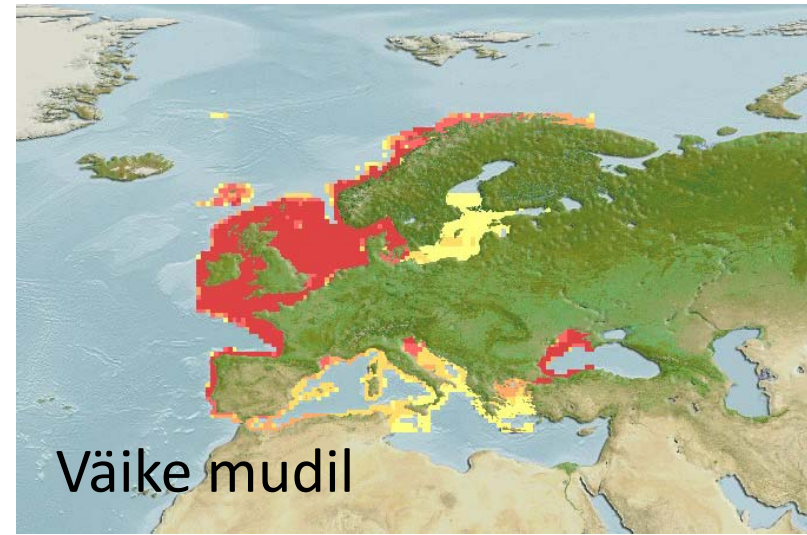
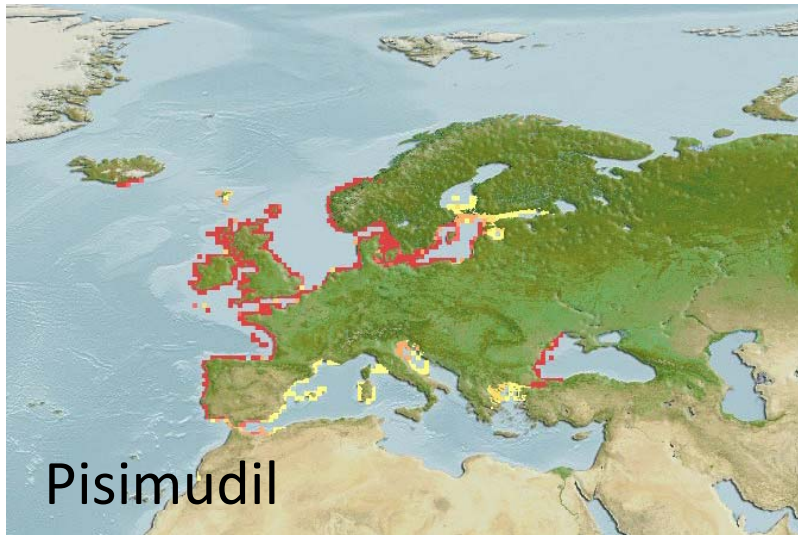
Väike mudil

Mudila ökoloogia

- Kohanenud madala soolsusega tingimustega;
- Väikesemõõtmeline kala (kuni 6 cm);
- Lühiealine kala (kuni 3 aastat);
- Suguküpsuse saavutab esimesel talvel;
- Talvitub sügavamates veekihtides ning tuleb rannikumerre kudema;
- Portsjonkudeja: sigib maist juulini;
- Vastseiga kestab 2-10 päeva, põhjalähedast eluviisi alustavad 11-12 mm pikkuselt.

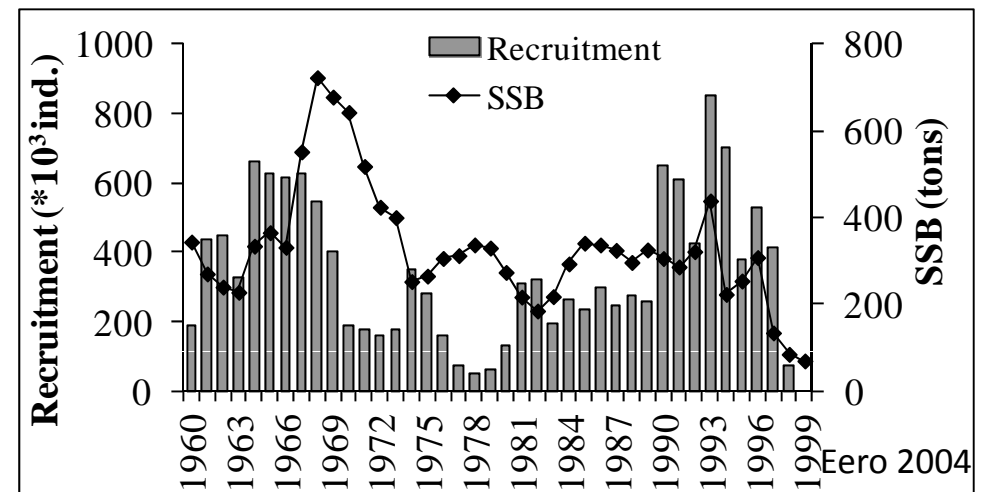
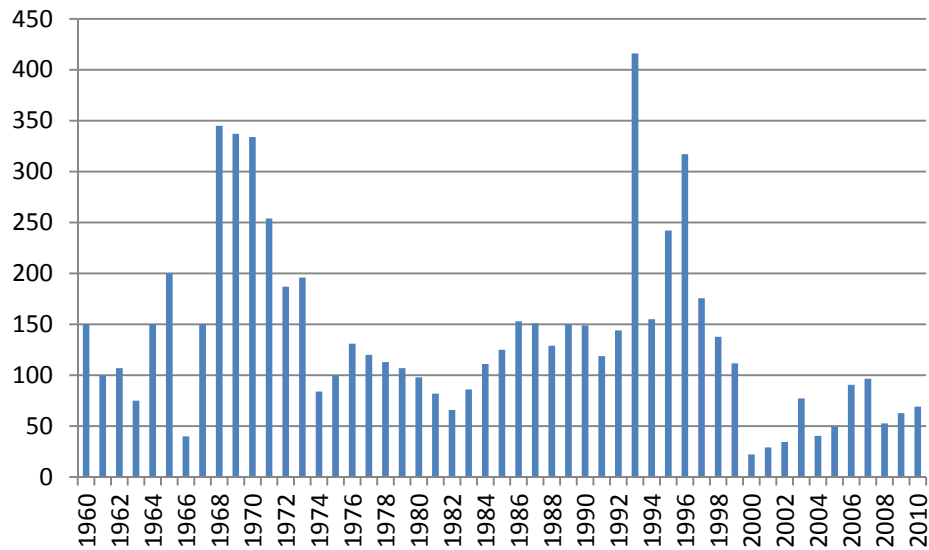
Mudila levik

- ❖ Väike mudil arvukam ja laialdasemalt levinud kui pisimudil
- ❖ Asustavad Vahemerd ja levinud Briti saartest Norra- ja Läänemerre

Mudil - noore koha peamine toit

Koha püügistatistika 1960-2010

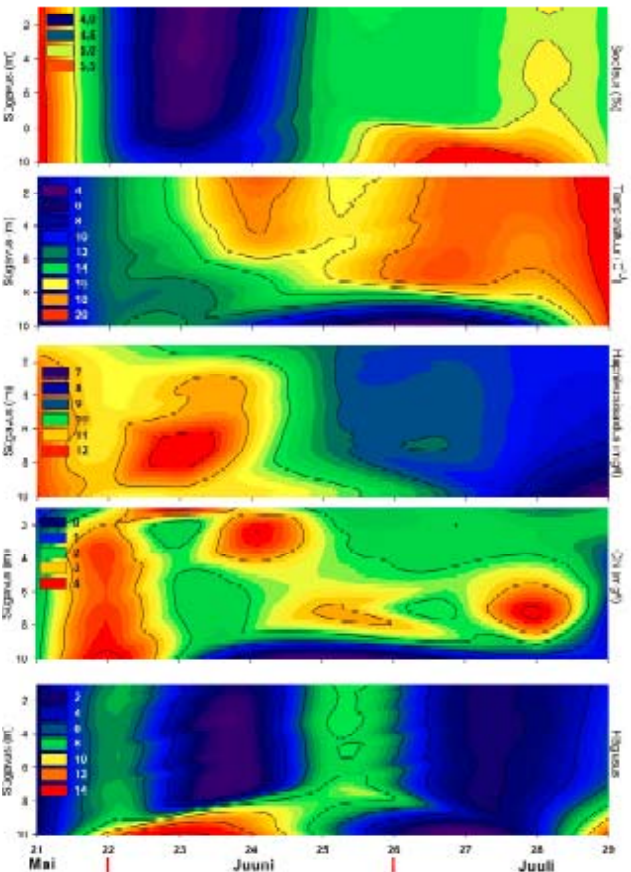
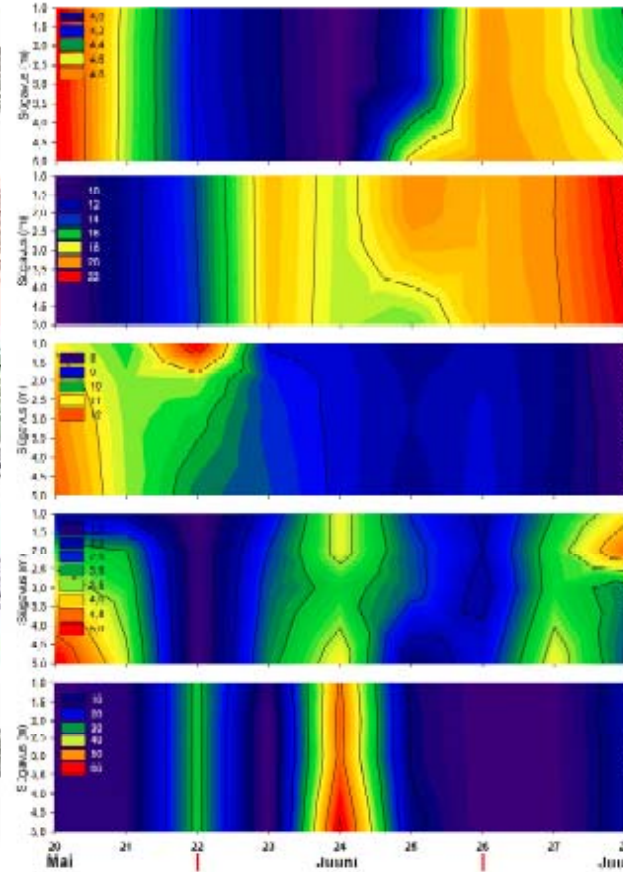
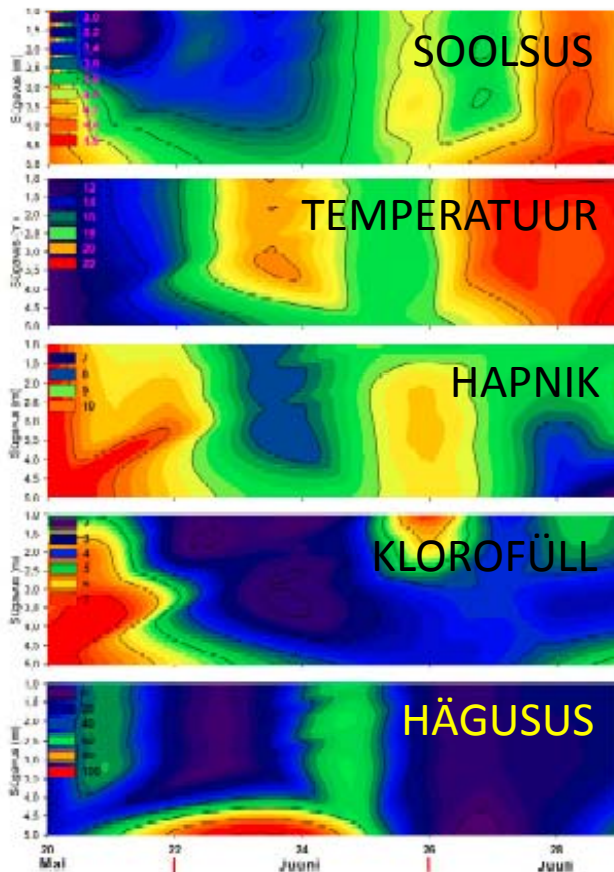

Pärnu lahe eluta keskkond 2011.a.

Poi

Sorgu

Palva

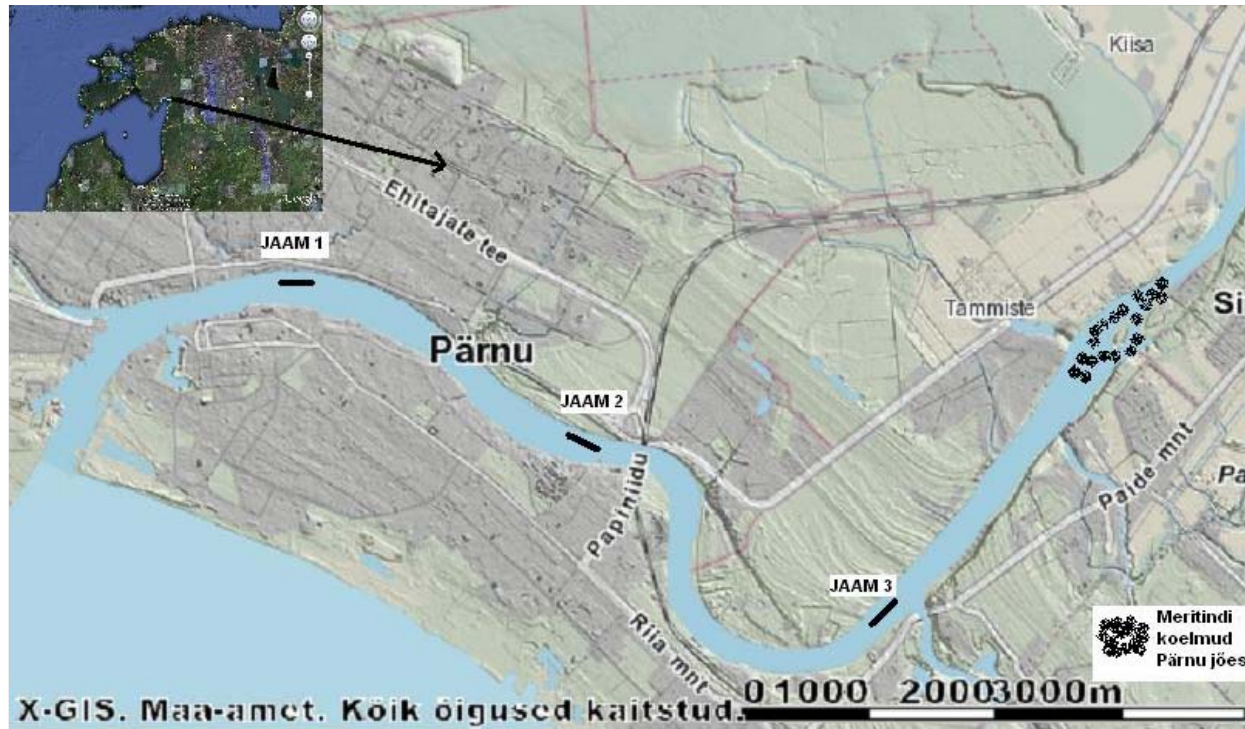

Joonis 4.1.1. Sooluse, temperatuuri, hapnikusisalduse, klorofüll *a* ja hägususe dünaamika Põlvkõrvikpunkti erinevatel sügavustel 2011. aastal perioodil mai–juuli.

Joonis 4.1.2. Sooluse, temperatuuri, hapnikusisalduse, klorofüll *a* ja hägususe dünaamika Sorgu jaamas erinevatel sügavustel 2011. aastal ajaperioodil mai–juuli.

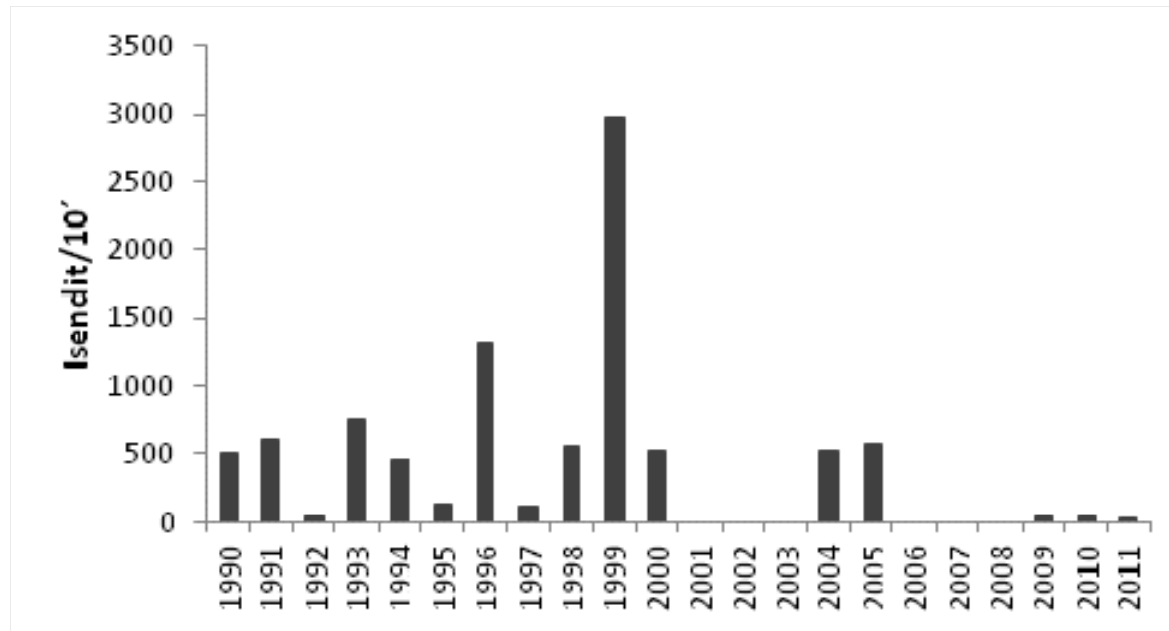
Joonis 4.1.3. Sooluse, temperatuuri, hapnikusisalduse, klorofüll *a* ja hägususe dünaamika Palva proovipunkti erinevatel sügavustel 2011. aastal ajaperioodil mai–juuli.

Meritint (jõgi)

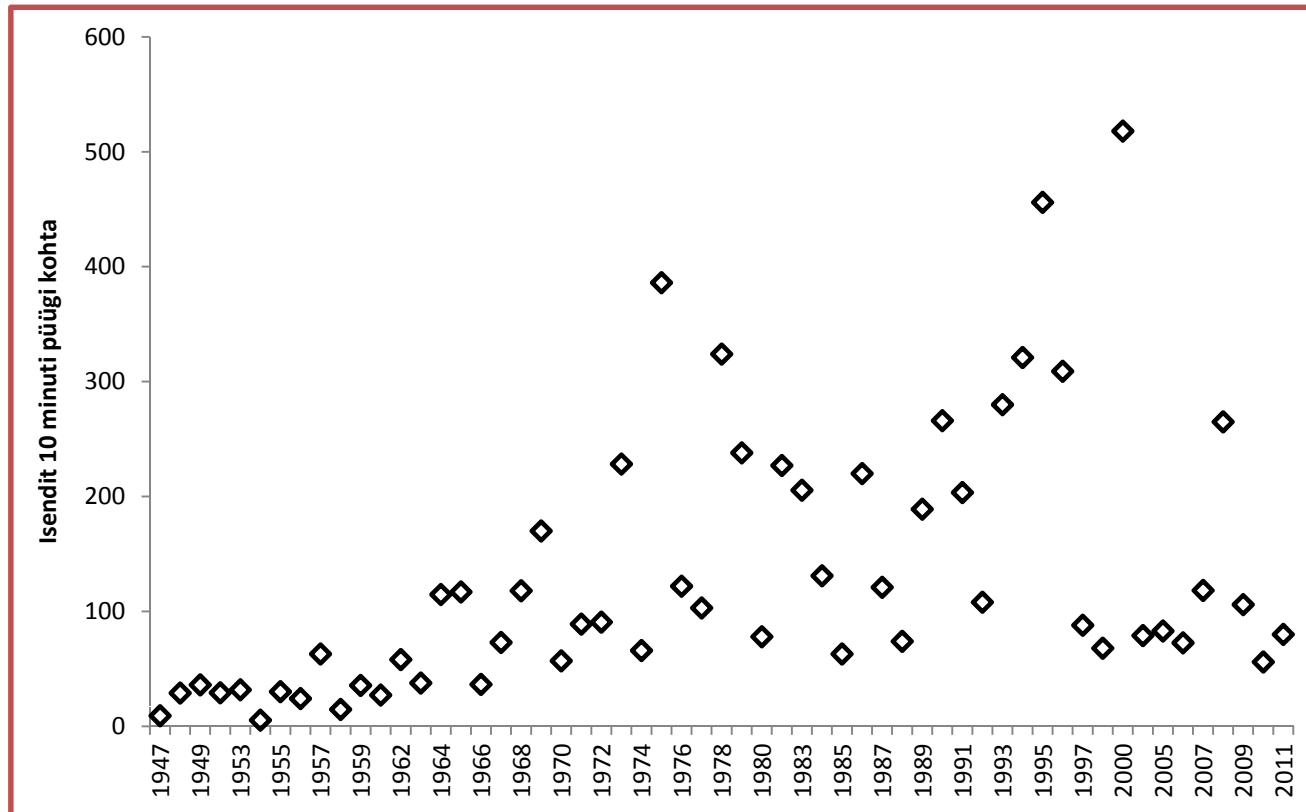
Meritindi vastsete püügi asukohad Pärnu jões koos koelmualadega

Meritint (jõgi)

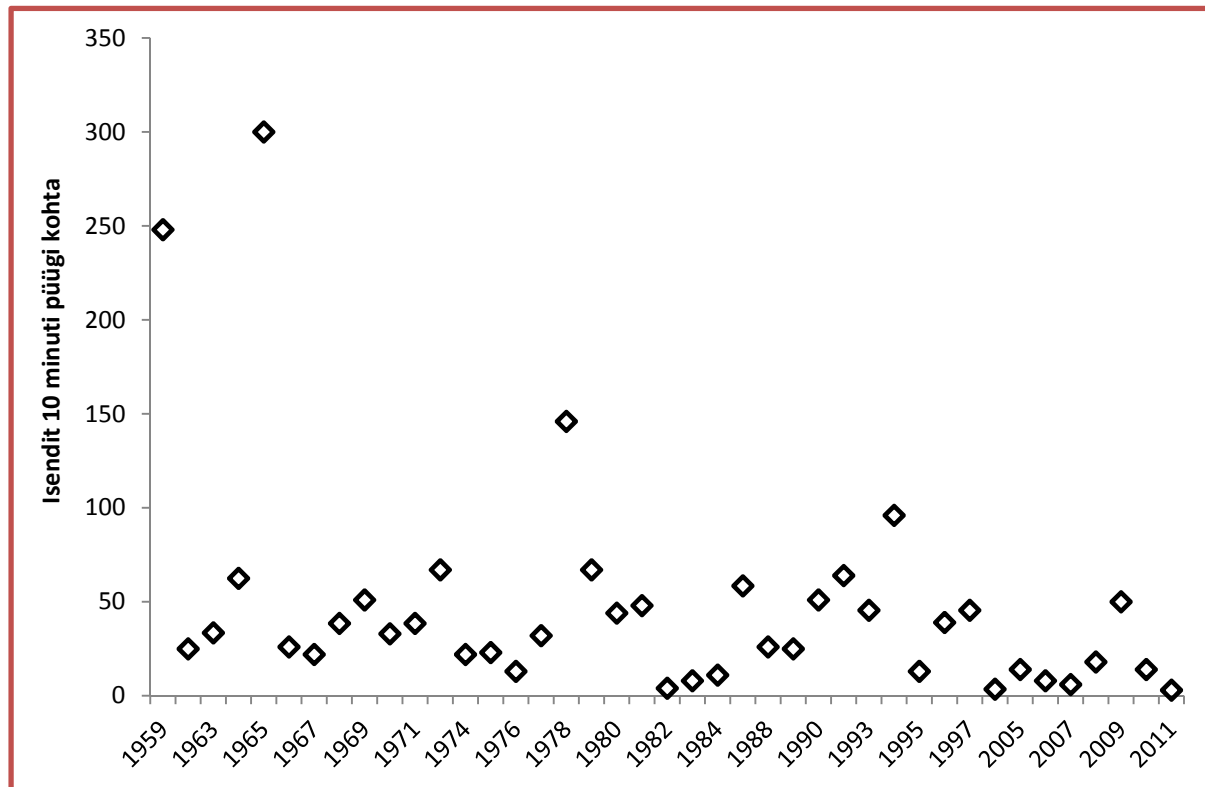

Meritindi vastsete keskmise arvukus (isendit 10 minuti püügi kohta) Pärnu jões aastatel 1990-2011

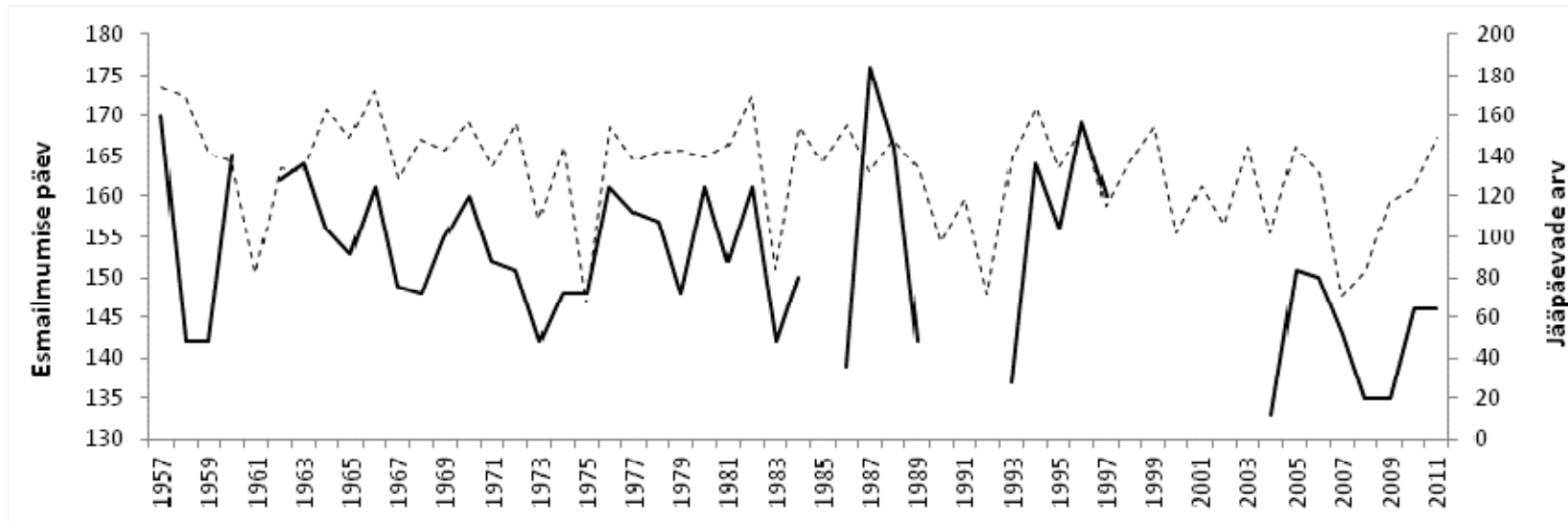
Räimevastsete arvukuse pika-ajaline dünaamika 1947-2011

Mudilavastsete arvukuse pika-ajaline dünaamika 1959-2011

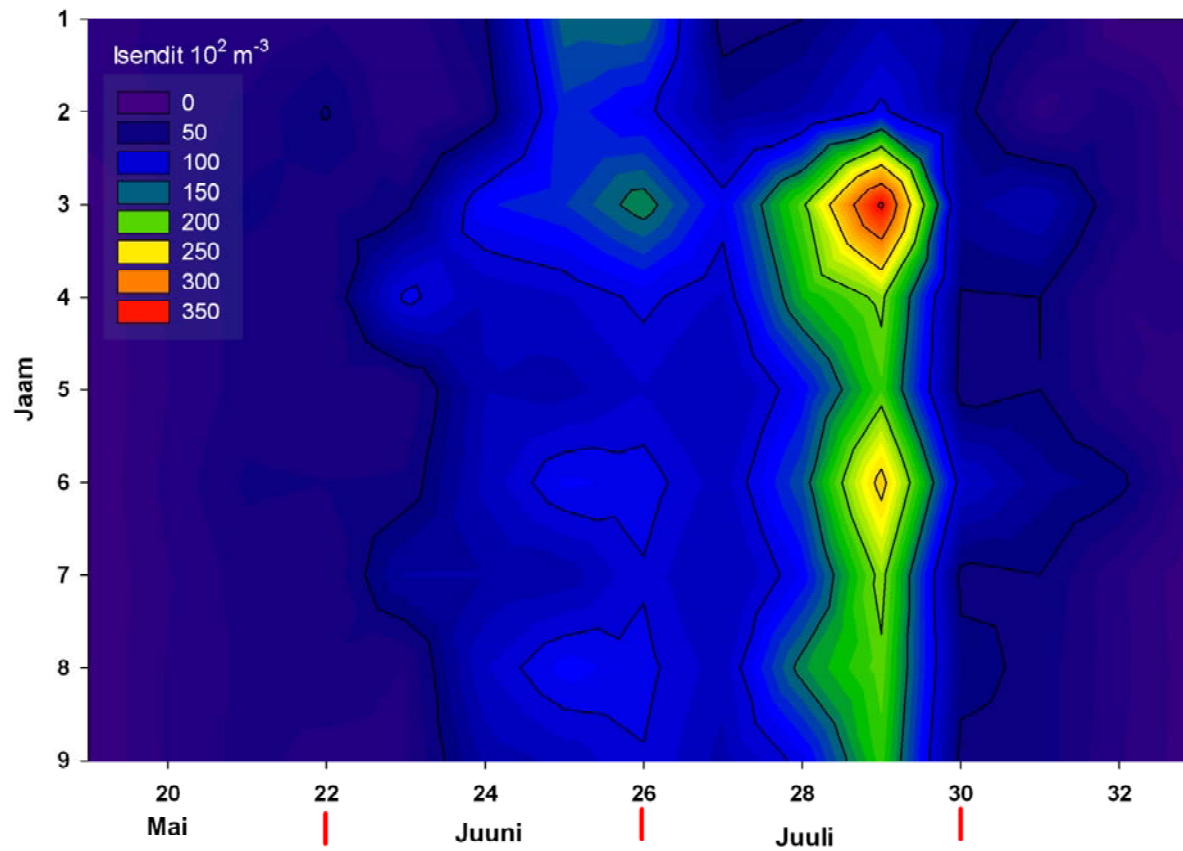

Mudila esmailmumine 1957-2011

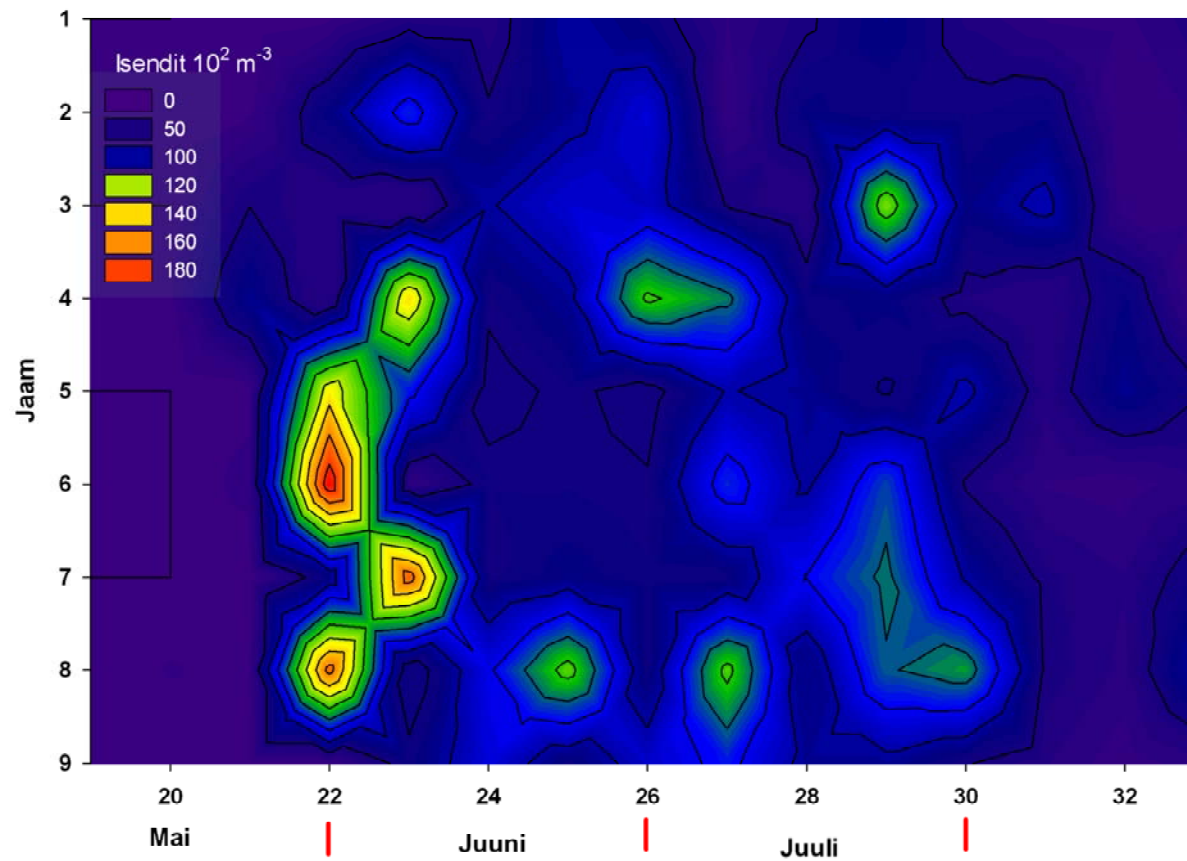

Mudilavastsete püükidesse ilmumise päeva dünaamika (pidev joon) ja jääkatte kestvus päevades (katkendlik joon) Pärnu lahel 1957-2011. a.

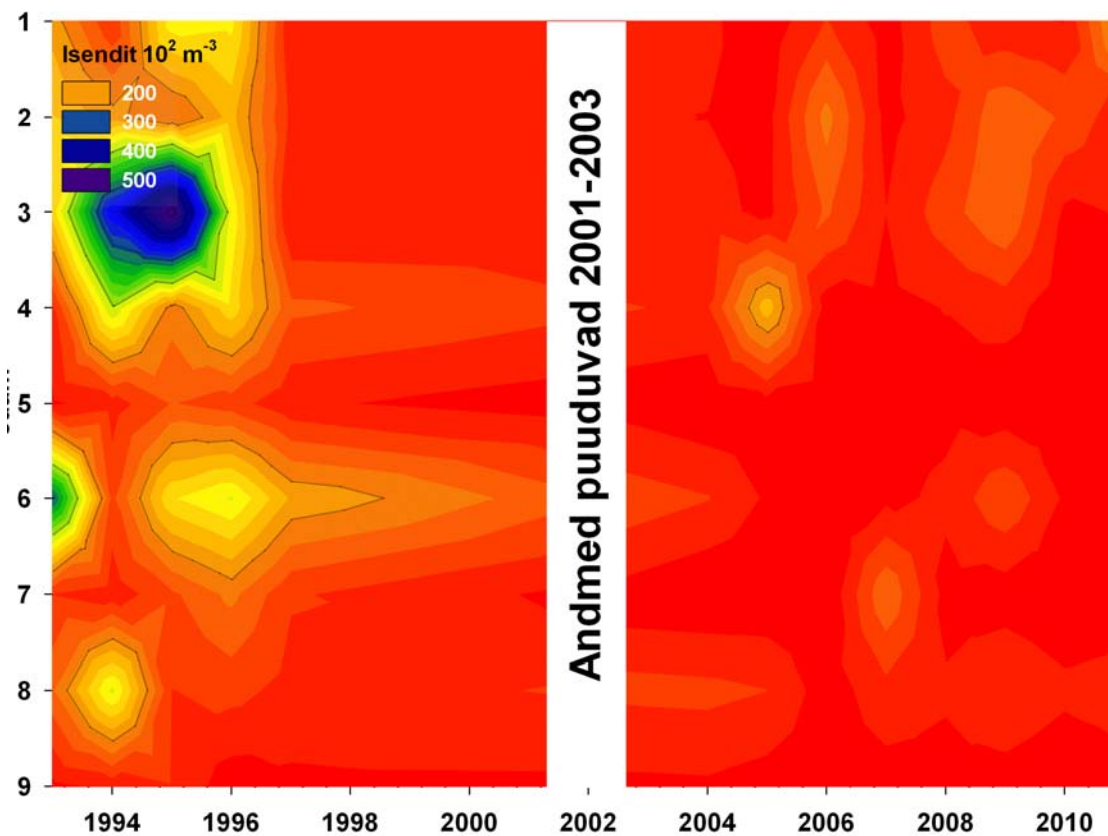
Räimevastsete nädala keskmise arvukuse dünaamika erinevates proovipunktides Pärnu lahes aastail 1993-2011

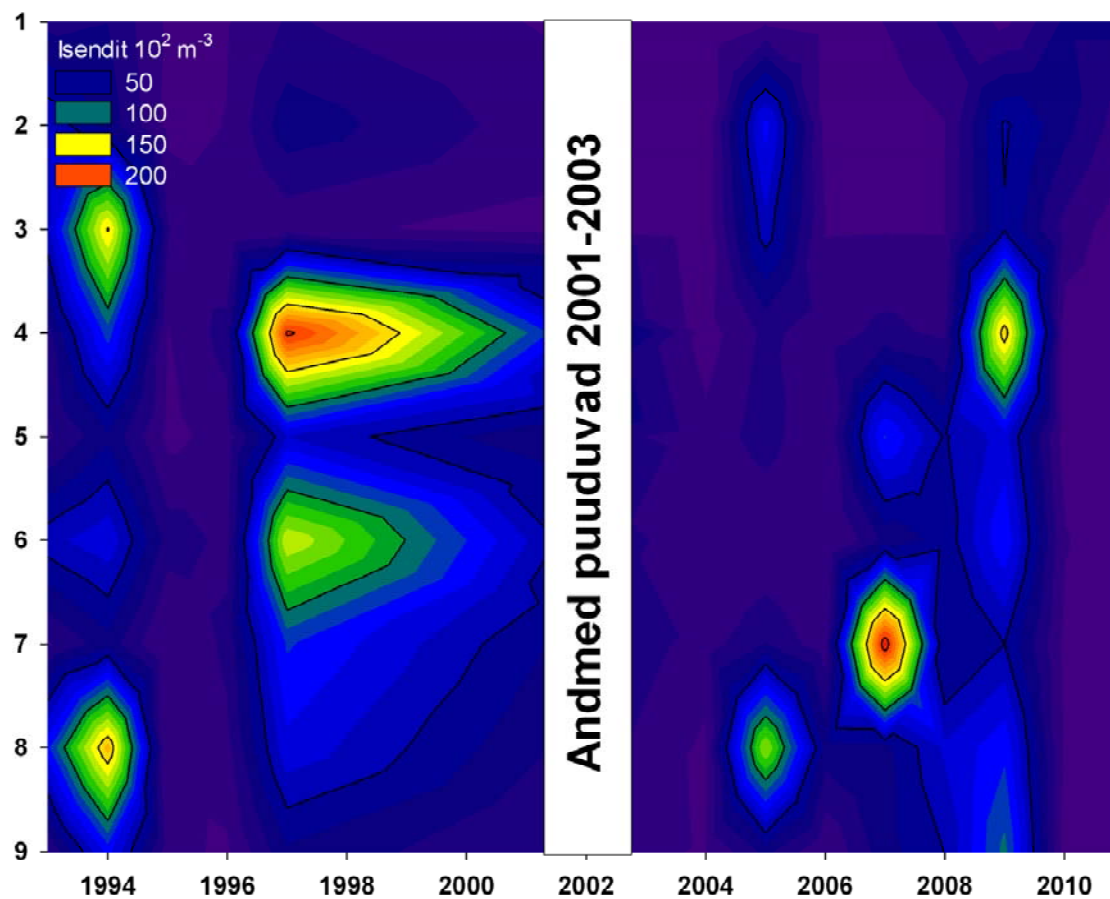
Mudilavastsete nädala keskmise arvukuse dünaamika erinevates proovipunktides Pärnu lahes aastail 1993-2011

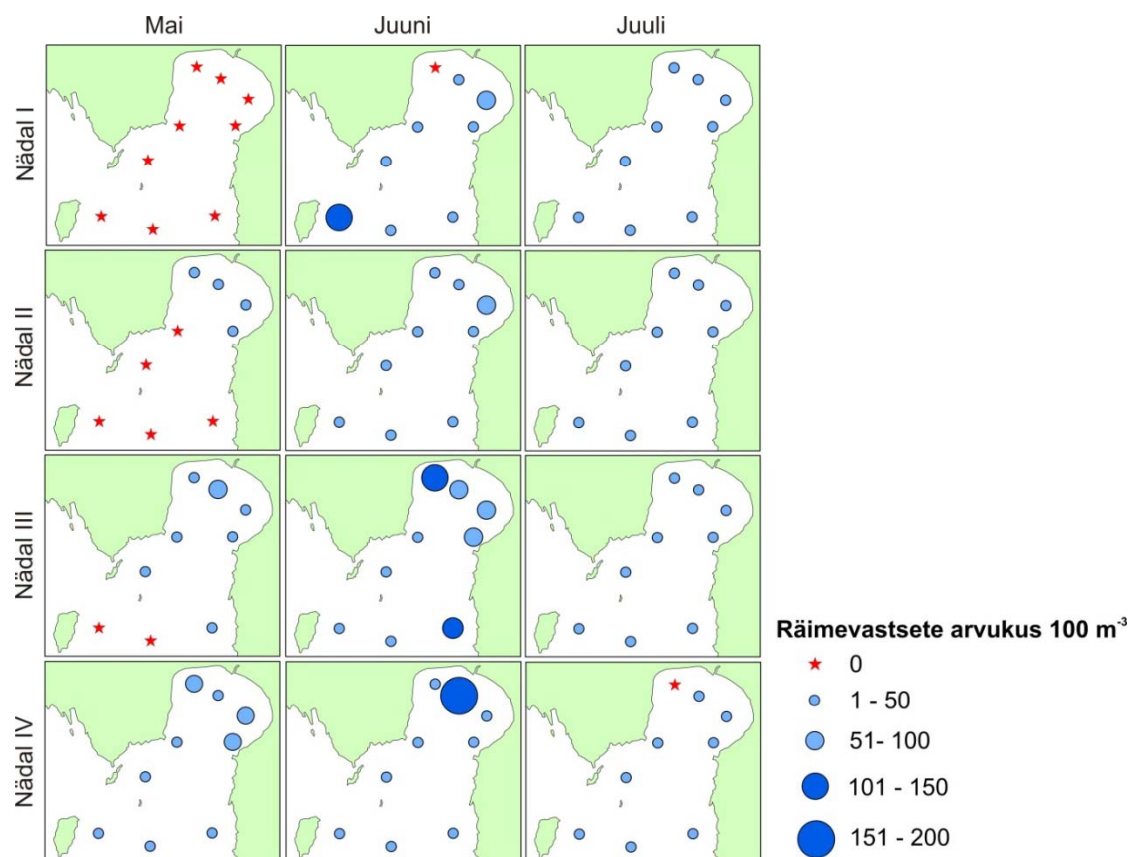
Räimevastsete arvukuse dünaamika erinevates proovipunktides Pärnu lahe pinnakihis aastail 1993-2011

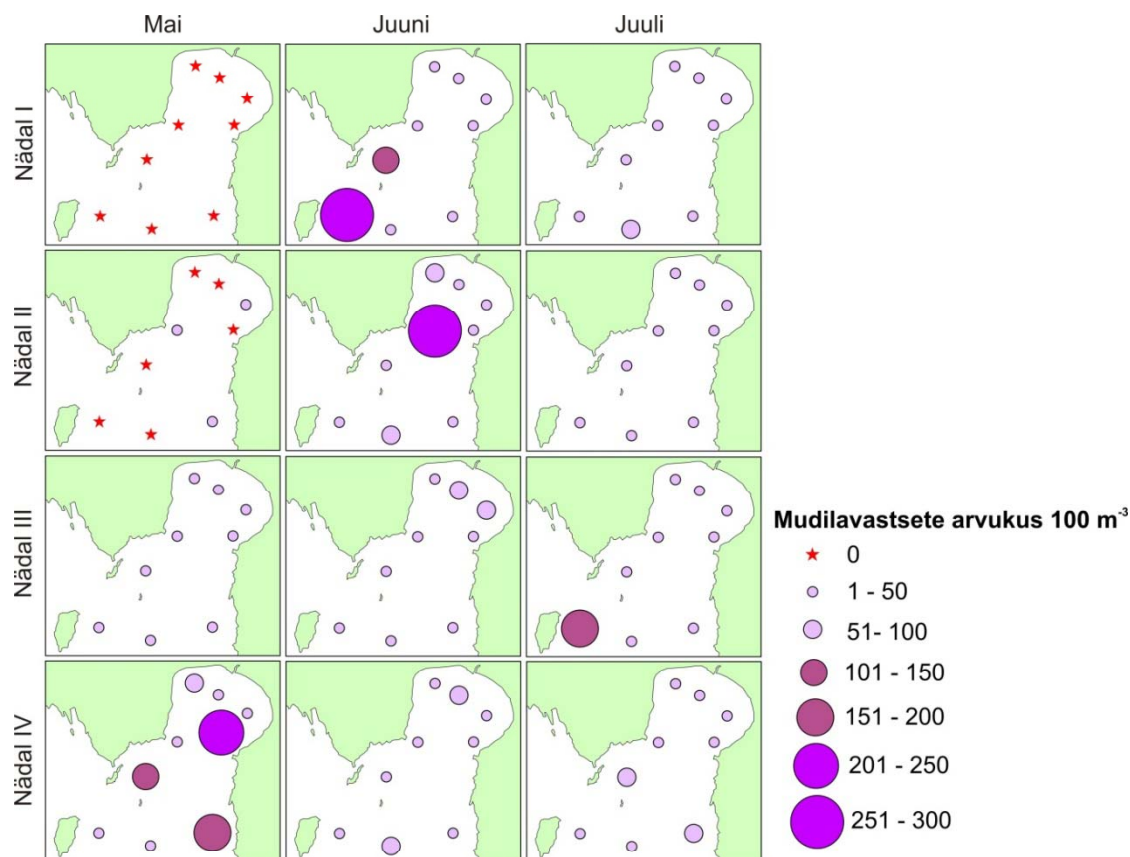
Mudilavastsete arvukuse dünaamika erinevates proovipunktides Pärnu lahe pinnakihis aastail 1993-2011

Räimevastsete keskmine arvukus Pärnu lahe pinnakihis aastatel 2007-2011

Mudilavastsete keskmine arvukus Pärnu lahe pinnakihis aastatel 2007-2011

Lõpetuseks: üldiselt

- Mitmene ning liigintensiivne/kontrollimatu inimtegevus on põhjustanud mereökosüsteemides pöördumatuid muutusi;
- Mereökosüsteemi kandevõime on piiratud ja igasugune inimtegevus, mis väljub sellest piirist, võib kahjustada kogu süsteemi ja seda väga pikaks ajaks;
- Mereökosüsteem ei pruugi inimese poolt samast kohast samal ajal soovitud mitmesugust teenust soovitud mahus korraga suuta pakkuda;
- Seega on vaja teha valikuid ning selgitada olulisemad eesmärgid ning tooted/teenused, mida merelt saada soovitakse;
- Valikud peaksid olema laiemal sotsiaalsel ja ühiskondlikul tasemel ning konsensuslikud.

Lõpetuseks: Pärnu lahest

- Pärnu laht on oma geomorfoloogilise iseärasuse tõttu meie üks olulisemaid kalade kudealasisid
- Seetõttu on Pärnu laht kogu Eestis bioloogiliselt produktiivseim mereala ning lahe rannikukalade saagid kogu riigis suurimad.
- Samas on Pärnu laht olnud juba aastakümneid ülimalt intensiivse ja väga eripalgelise inimtegevuse huviorbiidis. See hõlmab muuhulgas turismimajanduse, kalanduse ja laevanduse, aga ilmsel palju muudki.
- Vältimaks konfliktisituatsioone on vajalik inimtegevuse koordineeritud ja süsteemne majandamine arvestades Pärnu lahe looduslike iseärasusi ja selle mereökosüsteemi kandevõimet.

Lõpetuseks: soovitus

- Kalavastsete esinemise ajal ei ole mõistlik Pärnu lahes lubada selliseid inimtekkelisi häiringuid, mis võivad kalavastseid oluliselt mõjutada. See lõppeb väga tõenäoliselt **kalavastsete hukuga**.
- Kui Pärnu lahe (kui Eesti ühe rikkalikuma kalaproduktiooniga piirkonna) üks majandamise eesmärke peaks olema **võimalikult suurima kalasaagi** saamine, siis oleks mõistlik maikuu algusest vähemalt kuni juulikuu lõpuni kogu Pärnu lahes vältida igasugust inimtegevust, mis võib halvendada kalavastste elukeskkonna kvaliteeti või seab läbi otsese füüsilise kontakti ohtu kalavastsete ellujäämuse.